155 *Lit*

d wszego złego, W

wszelkie

ánie

grzeck

s Pan

iem skrzydeł twoich

Mod

I ...E. ktorego O ... en

oim roz ... ok

nie ... zk

d ... d

P

tanarios alendos esse vberius; Mercurialis ad hanc diuersitatem tollendam du-plex scribit esse quartanæ principium, aliud breue, quod primis paroxismis terminatur, aliud, quod concluditur terminis cruditatis, & coctionis, & longissimum esse solet addens Auicennam, si primo modo accipiatur principium, recte imperare victum tenuem ab initio quartanæ, sed si secundo modo, valde melius sentire Gal. & alios, dum in hoc principio dicunt minime expedire victum tenuem; veruntamen huic responso acquiescere minime possum, quoniam quartana febris legitime, & exquisita longissima esse solet 1. epid. com. 3. t. 4. quod si quis dixerit Hipp. in lib. de carnibus ad finem memoriæ traditũ reliquisse, quartanam febrem duabus hebdomadis iudicari, & 2. aph. 25. æstiuas quartanas bre-

B ues nuncupare, concedam & ego quamlibenter, sed cum rarissime hoc eueniat in ea, de qua sermo, & vnicuique vel ruditur in arte versato abunde constet in morbo, qui cito sua tempora permeat, nulla ratione conuenire victum liberalẽ, sed omnino parcum, nunquam putauerim ad hoc ipsum solum in eo præcepto tradendo respexisse Auiccenam. Accedit, quod Auic. nõ loquitur de huiusmodi quartanis quę paucis terminantur paroxismis, vt clare ex eo colligitur, quod subiungit, post tres septimanas pleniori cibo nutriendos esse quartanarios, ita vt expresse velit in quartana de qua sermo, a principio tenui omnino victu esse vtendum, non pleno, & copioso, vt habet Gal. Quamobrẽ dicatur potius, si nos propriam rationem, & indicationes spectemus, quæ a temporibus morborum accipiuntur, ita esse agendum, vt consulit Gal. ipse, verum si ad aliquod aliud,

C quod coniunctum sit, respiciamus, quodque propriam quandam habeat indicationem, quæ priorem ex morbo desumptam obscuret, profecto debemus rationem, si non vndique aliqua saltem ex parte immutare; fere enim semper a principio quartanæ, veluti cuiuscunque affectus melancholici prima vocata regio plurimis scatere solet crudioribus excrementis ex mala concoctione ventriculi, qui in illis frigidus est; vnde inter initia cogi videtur medicus tenuem victum præscribere, vt interim coquantur, ac debellentur cruditates, a quibus ventriculus leuatus rectius proprio fungitur offitio, qua re præstita, possumus victus rationem instituere prout tẽpus, & natura morbi postulare videtur. Ex quibus clare cernitur, quomodo victus ratio, & plena, vt ait Galen. & tenuis, vt habet Auicen. in quartan[illegible] Vbi enim curans medicus co-

D gnouerit multas la[illegible] vndique debeant, antequam morbum adaugea[illegible] que præscribatur, quo maiori ex parte deuictas [illegible] assequetur; postea vero vsque ad consistentiã m[illegible] viros in illud vsq; tempus ferendo oneri suffic[illegible] lutum quæsitũ, mox (cũ paucis Chyrurgicum fo[illegible] aceuticum ventum est in quo primum multis c[illegible] ous probatum fuit, quartanam a principio lenite[illegible] pit 1. ad Glauc. & male agere medicos illos rec[illegible] ibus insequentes, contra Gal.

mentem

QVÆSITA PRIMARIA QVATVOR IN FEBRIS Quartanę exquisitę curatione.

I.

n pro scopo habenda sit calefactio, vel refrigeratio.

II.

victus ratio tenuis, vel plena a principio instituenda sit.

III.

a vomitus pro humoris melancholici, vel cruditatum ventriculi repurgatione præ- B
scribatur.

IV.

n diuretica a Gal. proposita conueniant.

Secundaria Decem.

I.

r ante morbi consistentiam theriaca, mithridatum, & similia exhiberi non debeant.

II.

r chalcanthinus liquor non improbetur. C

III.

r initia morborum famem, sitimque desiderent.

IV.

dissidium Galeni, & Auicennæ de victu vel pleno, vel tenui ex arte Mercurialis
componat.

V.

quartanarij ab initio absque appetitu sint, postea verò famelici fiant.

VI.

r diuretica ante ventriculi expiationem suspecta sint.

VII.

r melancholici morbi sint tam rebelles. D

VIII.

r dicat Aristot. melancholicos continua egere medicatione.

IX.

r melancholia aqua dicatur ab Hippocrate, & melancholici omnes ichoroso sanguine
scateant.

X.

a liene ad renes, & vesicam ductus pateant, licet eos non cognouerit Galenus.

Ad

rum quorundam, qui aquam ex cucumeribus præbent. Vos tamen omni
alijs, me iudice, aquam hordei cum dictis Iulepis anteponetis in febribus om
bus a biliosa materia oriundis, quemadmodum vice versa, vt alteri satisfacia
dubitationi, & quæsito, semper ego laudauerim magis mulsam coctam, sed r
ita dilutam, in curandis quotidianis febribus, quàm simplicem hordei aqua
a Gal. propositam; quandoquidem refrigerat nimis, & humectat ventricul
ipsum, qui illa in febre a consimili intemperie cum materia, de eiusdem G
mente, valde labefactatus est, ne dicam quod in quotidiana febre neque ratio
morbi, neque ratione causæ tanta refrigeratio, & humectatio conuenire vi
tur, quia calor vrens non est, licet fumosus, vt in lignis viridibus accensis
B patet, & materia, in qua residet frigida, & aquosa existit, vt propterea mul
euidenter præferenda sit aquæ hordei simplici, quia scilicet mel ventricul
calefacit, ac detergit, pituitam putridam expurgat, semiputrem verò con
quit, nec vllam vi sua calorifica noxam febrientibus infert, quod aqua
commixta refracta sit, & quia Medici hac in febre curanda magis contra c
sam, quàm contra morbum pugnant, & ideo sum ego quoque cum Auerr
vt aqua hordei simplici hic non vtamur, sed si ea vti velimus, immisceatur
quid, quod aliquantisper ventriculum calefaciat, & detrimenta aquæ emenc
velut apij radicem, quæ mihi valde magis probatur, quàm mastix ab Auerr
commendata, nec non etiam aliquando piper ipsum, quod cum præcipiat C
in tertiana notha, verisimile quoque fit in quotidiana tacite nobis significasse
C Tandem aqua modice decocta, vel cum cinnamomo, vel coriandris, vel a
sis, & modico saccharo addito in cura quotidianæ magis commendatur ab o
nibus, quàm aqua hordei simplex; & hæc pro tempore dicta sint satis, vt
stræ petitioni satisfacerem. Quòd si vobis nimis breuiter, nec ita ad geniu
vestrum hæc a me acta videbuntur, fortasse vterque vestrum potius hac i
notandus, quàm ego, quia in publicis lectionibus singula hæc, & multo pl
diffusissimè pertractaui. Non enim tam viliter extimescendi a vobis erant æ
ui calores, quia nos serò inuiserunt. Amplam de his omnibus fidem faciat
nestissimus testis, qui hæc in præsenti manu scribit, cuius ingenij, doctrinæ
animi candoris encomia describere supersedeo, quia notissimus vobis est,
quia præ modestia, atque verecundia plura de se, suisque virtutibus à me p
D ferri minime patitur; est autem Dominus Ioannes Fildæus Hybernus, dign
sanè, qui a nobis omnibus ardentissimo amore diligatur. Valete, & me amat
Datum Romæ Kal. Iulij 1618.

POKOY

Troiáko rozumiány y wyrâżony,

PRZY SOLENNYCH

Szláchetnego Mágiſtratu y Miáſtá Krákowskiego, zá dokończenie ſzczęśliwe TRAKTATU w Wárſzáwie, *Dniá 1. Lutego. Roku Páńskiego 1717. zkonkludowánego; y oraz zá pożądány Pokoy,*

BOGU DZIĘKACH,

w Kośćiele Nayś: Pánny MARYI Farnym Krakowskim *in Circulo*, przy wálnym Konkurśie, Dniá 9. tegoż Mieśiącá y Roku

OGŁOSZONY.

A potym

JASNIE WIELMOZNEMU J. M. PANU,

P. JAKUBOWI WŁADYSŁAWOWI

z RACIBORSKA ná HUMANIU y MOHILOWIE

MORSTYNOWI,

WOIEWODZIE SENDOMIERSKIEMU, KOWALSKIEMU, ŁOIOWSKIEMU, LUBECKIEMU, &c.

STAROSCIE.

BACHMISTRZOWI ZUPP WIELICK: ROTMISTRZOWI I. K. M.

DEDYKOWANY.

Ná pámiatkę Boskiego Dobrodźieyſtwá, y oraz ná pamiętne zepſowánemu po te czáſy świátu,

DO DRUKU PODANY.

Przez X. MARCELLA DZIEWULSKIEGO S. Th: Bacc. Fránćiſzkáná, przy Kośćiele S. O. FRANCISZKA w Krákowie Káznodźieię Ordináryuſzá.

W Krákowie, w Drukárni Fránćiſzká Cezárego, J. K. M y J. O. J M. X. Biſkupá Krákowſkiego, Xiążęćiá Siewierſkiego, tákże Przesławney Akádemij Krákowskiey Ord. Typografá.

Prognoſis prawdźiwego, naylepſzego ze trzech POKOIV
z PRZESWIETNIE HERBOWNYCH,
JASNIE WIELMOZNEGO IEGO MOSCI PANA
WOIEWODY SENDOMIERSKIEGO
KLEYNOTOW.

I.

CNych Swiáteł Koniunkcyą Sendomierz, w MORSTYNIE,
Xiężycem y Gwiazdámi, iáśniey teraz słynie;
Z Ktorego Woiewodctwá, wnośić pewnie trzebá: (Niebá.
Ze nam BOG, przy Pokoiu, chce przychylić

II.

PILAWA: Wará piekło! Krzyżow związek święty: (skrzęty.
Wyforuie ná przepáść twych naiázdow
Ten Kleynot MOSKORZEWSKIEY w cnym SYNA LELIWIE, (śliwie.
Ná pokoy nam záiáśniał, w Senaćie ſzczę-

III.

PRAWDZIC prawdźić to będźie, z czego ſię ćieſzemy. (dźiemy.
Zá Murem, zá Lwią ſtrażą, w Pokoiu bę-
ARCISZEWSKICH Arcy znák: że precz zła fortuná
Przyświeca mu do tego, MORSTYNOWSKI *LVNA*.

IV.

Z Swietno świętym SIEMINSKICH DĘBNEM WOIEWODĘ,
BOG poſadźił w Senaćie, prawie ná wygodę
KRZYZ ná to: że ſię Polſka, wzdy, odżegna złego;
Ze iey da wſzelkie dobro, ABDANK łáſce Iego.

Jáśnie Wielmożny Mośći Pánie

WOIEWODO SENDOMIERSKI, KOWALSKI &c. STAROSTO,

Pánie y Dobrodźieiu Moy.

GDy *Máterya universalney wszytkich Stanow rádośći, iedyna strat woiennych nádgrodę, Pokoy, Wielkiemu Honorowi Twoiemu dedykuie, poćiechę cáłego Polskiego świátá w iedno Páńskie Twoie serce pomieśćić uśiłuie; splendorámi Prześwietnego* Leliwy *Twoiego,* informem *głowy moiey* partum *ukształćić y illuminowáć pretenduię* Iáśnie Wielmożny Mośći Dobrodźieiu. *Pokoyći* pro omni eventu, *według myśli rozmáićie go tłomáczacych, troiáko rozumiány; po ludzku mowiąc, iák wiek teráźnieyszy* malevolorum ferax *kazał; y co zwątpiona ná prędce podiktowáłá Nádźieiá; ledwie nie* æni-

gmaticè *przed uwagę wiedzących, Co się teraz ná świecie dźiało, wystáwiony; względem pewnośći ná łásce sámego* BOGA *záwieszony. Pokoy według Ordynansu Boskiego* Zach: 8. *z prawdą połączony* Pacem & veritatem &c. *łátwo,* Malignâ interpretatione laborantium, *y zwyboru niekontentych Momusow,* censuris ut censu *żyiących Zoilow, nowe przećiwko sobie pobudźi* motus, *ieżeli go uważna nie záſtąpi reflexia: że*
2.Timoth: 2. Verbum Dei non est alligatum; *że się inákszym sposobem wydáć nie mogło dźieło sámego Bogá; iák to szczegulnie wszechmocna dobroć Iego ten sporządźiłá Pokoy, ktorego złość ludzka nie chćiáłá, nieudolność ludzka sporządźić nie umiáłá; że gdźie* seria tractantur, *uchoway Boże zámilczeć prawdy; nie chce chory bydź uleczony, gdy rzetelnie swoich nie wyiáwi defektow. Wiec że nie káwáler, kto sie dla rány nie bije, Bárdźiey się ludźi, niż Bogá boi, kto dla Kátonow Ciceronem; á po Chrześćiáńsku: kto dla Herodow* IANEM, *dla Synagogi* PAWŁEM, *dla śmiáłkow, nie chce bydź* STANISŁAWEM. *Wielkie to Imiona, ktorych* venerari *nie zdołam, á dopieroż* imitari. *Iednákże w Imie Páńskie: uzbroiony Herbownym* Leliwą *Twoim* Iáśnie Wielmożny Dobrodźieiu: contra audentior, *czyniąc zádosyć powinnośći moiey, śmiem nád śiłę* corrupto seculo fatalem indicare plagam, fretus Magno Nomine *Tego, w ktorym* vitio contraria Virtus, *od wielu mi záchwalona szczerość,* & summa generosæ rectitudo mentis *żywym nam ſtáie się Exemplarzem. Ogłos Pokoiu,* in lumine *Prześwietney Cynthij, wzorem Izráelitow: (u kto-*
Psal: 80. *rych,* in Neomenia tuba, *ná ápplauz nowego Xiężycá Ordinowána Trąba dobrodźieystwá Boskie publikowáno) ná Polski wydáię świát; dwoiáki z tego známienitego splendoru zábieráiąc pożytek: Naprzod ozdobę nikczemnego* Opusculum
Gverr: de Nat: Ioan. *lichey prace moiey:* sane auctoritas tanti Nominis, primâ fronte prælati, totum exinceps commendabilius reddet Opus. *A potym szczęśliwy nieodmiennego Pokoiu, w kándorze záwsze, pogodnego Xiężycá oznáczony prognoſtyk:* Alba serenat. *Záraźi, co prawdá, á dawniey nád pámięć ludzką.*

Mor-

Morstynowski Xiężyc *Koronie Polskiey nástał ná pogode;* Serenissimam Rempublicā *ieżeli nie uczynił, dosyć że záchował:* Non minor est virtus, quàm quærere, parta tueri. *A pewnie y uczynił; Wßák według Philona Xiężyc przytomnego* Minister, *odległego, słońca, iest Namiestnik* Ministra solis & absentis vicaria; *według Ptolomeußá, Xiężyc, drugie to słońce,* luminē à sole acceptō efficitur quasi alter sol: *według Makrobiußa, Xiężyc wßytkich ziemskich rzeczy Mátká,* Mortalium Corporum auctor & conditrix: *á według Pismá S. Xiężyc iest Krolowa Niebieska:* ut faciant placentas Reginæ Cæli: *á to dla tego, iáko rozumie* Alb: Magn: *że ten pierwßy po słońcu Luminarz ná ziemi y ná Morzu iest możny. Wßytko to* w Morstynowskim *z dawná znáyduie się* Leliwie. *Niechby powiedziáły wielkie świátá Polskiego Słońcá, co zá wygodna, u siebie y u ludzi* z Morstynow *miewáły usługe; niechby się odezwáły domowe y zágrániczne kráie, co zá świetność rozumu, co zá Máiestat powagi, co zá dzielność procederu* w Morstynách *widáły; niechby wyświadczyły ziemie y wody, Vkráiny y inße kráiny, Báltyckie y inße Morzá, Dunáie y inße Rzeki, iák się Dźił heroicznych* w Morstynách *nápátrzyły; Niechby się przyznáły Bisurmáńskie Luny, iák się wiele rázy, nie tylko pod Strygoniem, ále y indźiey, przed tym Iáśnie Wielmożnym ćmiły Luminarzem.* Rudolf II. *Cesarz wypráwuiac się ná woyne przećiwko Ottománowi, wźiął sobie zá* Symbolum *Xiężyc, z napisem:* Sic DEO placuit, *ták się* BOGV *podobało; w czym o sekret uprośony, przydał ustnie te słowá:* Ejus immanitati meam humanitatem opponere, *Iego srogości ná przećiwko, moie ludzkość wystáwić. Nie trzebá Koronie Polskiey, tákiego abrysowáć symbolum, bo ma ten, á nie málowány, lecz żywy w* Iáśnie Wielmożnym Leliwie *konterfekt; y mowić może:* sic DEO placuit: *że sobie* BOG *ten Kleynot upodobał, żeby nim Ottomáńskiemu rogow przyćierał, y blásku ubierał Xiężycowi:* ejus immanitati opponere. *Iákoż miedzy wiela á wielkich Herbownego* Leliwy *Fámiliy, Dom* Morstynowski *nieposledni, przećiwny to*

Lib: 1. de Monarch.

Lib: 1. C. 1.

Ier. 7.

De propr. Elem: L. 1. Tr: 2.

ex Conc. funebr.

Fla-

Plánećie Bisurmáńskiemu był nie raz Kwádrat, wsteczny splendorow iego Aspekt; poniewaź ledwie nie iák wiele Męźow, ták wiele Męźnych, źyćie y fortuny ná Obronę Oyczyźny nioſacych y łoźacych wydawał, y wydáie Zołnierzow, quot viros, tot bellatores. *Przyznał Adam, przypisał Moyźesz pierwszey Ewie, źe się stáłá* Mater viventium *Mátka źyiacych:* Iáśnie Wielmoźny Morſtynow Luna: Mater viventiū: *Oźyłá nie raz Polská; gdy* Leliwitow *do porady y obrony záźyła;* *nie ieden* Leliwita *stał się iey* Ille vita. *Nie darmo pewnie* BOG, *słońcu rownych przygaśiwszy wiele inszych splendorow,* Morſtynowski *stárożytny (iák pisze Paprocki) między innymi* Iáśnie Oświeconemi, Iáśnie Wielmoźnemi, Wielmoźnemi y Prześwietnemi Leliwitami, *do tąd konserwuie Dom,* Henr: Franc: Reg: Fil. *Xięźyc iego* creſcere facit. Donec totum impleat Orbem: *znáć źe się ten Dom, częśćia samemu* BOGV, *częśćia* BOGV *y ludźiom wiádomo, w czymśiś osobliwie Mátce swoiey Oyczyźnie przysłuźył, źe też tę ma od* BOGA *zapłatę,* Vt ſit Exod: 20. longævus ſuper terram, *źe go* BOG *w godnych Successorach iák źyćie iedyne teyźe Matce ná większą chowa poćiechę,* donec in Symb. totum impleat Orbem. *Pisze* Petra ſanta: *Iáko* Vincentius Gonzaga *Xiaźę Mantuáński, symbolizuiac páńskie swoie zamysły y heroiczne rezolucye, wźiął sobie zá konterfekt cnoty Xieźyc* Iáśnie Wielmoźnemu Leliwie *podobny, zá Gwiazdę w nim zápisuiac słowko*: ſic, *Ták. Roźnie to roźni tłomáczyli: on iednákowo explikował:* Sic illuſtrior evadam: *ták świetnieyszy zostánę, gdy się Xięźycowi rosnacemu, w biegu swoim około dobrá Pospolitego ziemskiego skrzętnemu, rogámi ku Niebu pátrzacemu ákkommodowáć będę,* ſic illuſtrior evadam. *Nie kolorámi, lecz heroicznymi czynámi w źywym stáropolskiey cnoty konterfekćie, nie świecacy się dla śiebie, lecz świecacy dla wszytkich* Morſtynowski Xięźyc, *ktory, iáko twierdźi Okolski:* tam in Toga, quàm in ſago, non ceſſat benè mereri de Regibus ſuis & Republica *toć nád nim* optimæ ſpei Parens *Oyczyzná nápisać iuź dawno mogłá:* Sic illuſtrior evadam. *Godny panegyrycznego wspomnienia Rodźic*

dźic Twoy Iáśnie Wielmożny Mośći Pánie Woiewodo, *gdy się do niego Honory śmiały, gdy bez niego że sie ich nie nápierał, tesknily, wysokie* subsellia, *że ich nie chćiał, gdy sie o to żaliły; á ná Ciebie między inszemi gdy weyrzał poćiechámi:* Filius Sapiens lætificat Patrem: *mogł nie raz pomyślić sobie:* sic illustrior evadam. *Dosyc Philippowi Alexándra, Helemu Samuela, Zácháryaszowi wielkiego Iana, á Władysłáwowi sławnego mieć Iákobá. Nie ták ozdobiły Abrahamá fortuny; Dawida tryumfalne laury, Krolewskie* Insignia, *iák ieden przezacny Potomek,* speciosus præ filijs hominum. *Nápisał* Swięty Cyrill Alexándriyski Biskup *do Theodoryká mnieyszego Cesarzá, że on Antenatom swoim wielki uczynił honor: gdy im* post fata gloriosus superstes *w Dom Cesarska wprowádźił Korone:* Erga pietatem probati, cum Majorum gloria certatis: & quoniam illis gloriosum est à vestra serenitate superari. *Ten to iest twoy zaszczyt* Iáśnie Wielmożny Dobrodźieiu, *że Przezacnych Antenatow Twoich* Magnarum imitator Virtutum *zasługi odnawiasz; w Honorách, iednym paragonuiesz á drugich celuiesz, Kochánego czćisz gdy zdobisz Rodźicá,* cui gloriosum est à tua Illustritate superari, *gdy szláchetna Krew Iego (ná nim bydź máiaca, y bydź chcaca) ná Antenatách iego iuż bywáła Purpura, w Tobie* immediatè repurpurascere fecisti. *Nie wspominam* eximias Dotes Tuas, *y wielkich przećiwko Panu y Oyczyźnie zasług, ktoreć żadnego prożney chwały nie czynia prágnienia: iesteś* laudationis amore vacuus, *y práwieć wysokie* condu- *Ennod: in vit: Epiph.*
cunt *Præeminentie:* Qui fastum in sublimitate reprimit, *Plin: in*
docet se meruisse, quod adeptus est. *Doświadczam tego* *Paneg.*
ná sobie, gdy lichey pracy moiey naymnieyszego niegodney imienia Magnum Nomen tuum imprimere *pozwalasz; gdy nikczemnego sługe swego z Pokoiem w Pokoie* & in præcordia *przypuszczasz, gdy ubogim iego nie gárdźisz Prezentem; w ktorym że Pokoy reprezentuie; słusznie Cie, iáko* Pacificum, Amatorem & Cooperatorem *Pokoiu,* Oleâ Pacis *koronuie. Powtore záznák dobry biorac, że twoy* Iáśnie Wiel-

Prov: 10. (margin, beside "Filius Sapiens lætificat Patrem")

 mo-

możny Xiężyc, Persis optimum signum, *ná Sendomirskim Firmámenćie, po ták wielkich y wielu w Koronie Polskiey záwieruchách, náſtał iey ná pogodę;* Alba serenat; *że łáskáwa* Magni Sideris Tui *z Prześwietnemi Woiewodztwá Sendomirskiego Gwiazdámi konſtellatia, Wielkich fortun, y wſzelkich poćiech pełna, z Niebá znáczy influencya, że* Stella Tua Virtutis Polonæ Calcar, calcari faciet inimicos, extirpabit hostilitatis plantam; *y iáko złota Iutrzenká wſchodzącego ſczęśliwośći Słońcá nieomylnym ſtanie ſię prodromem. Niechże to* Votum *moie od* BOGA *skutek, do Ciebie* Iáśnie Wielmożny Dobrodźieiu *ſwobodny odbieraiac przyſtęp, áby zá czaſtkę, nád możność więkſzey dáleko chęći moiey y cáłego Zakonu Franciſzkáńskiego, przećiwko Oſobie Twoiey Páńskiey y cáłemu* Iáśnie Wielmożnemu Domowi *do usług przed* BOGIEM *ochoty, będźie poczytáne. O co pokornie ſupplikuię: z Pokoiem ſpokoynych, ná niezámierzone látá, przy Błogosłáwieńſtwie Boskim, przy iák naywiękſzych Fortunach y Honorách, przy pomyślnych á zbáwiennych poćiechách, życzaćć czaſow; z tą ſię życzliwośćią do Nog twoich Páńskich zkładam.*

Iáśnie Wielmożnego Dobrodźieiá mego

Ex Minoribus minimus

Sługá y niegodny Bogomodlcá,

X. M. D. F.

Pax.

TAk kazáło przyrodzone y nádprzyro-
dzone wdźięcznośći práwo, nie tylko
w Domu Oycowskim uroczysta celebro-
wáć publikę, ále też y w Domu Máćie-
rzyńskim publiczna odpráwowáć uro-
czystość; Nie tylko ná Wáwelu Niebo
Chwały Boskiey zákłádáć, ále też y w
Cyrkule, nieskończonego chwalić Bogá.
Nie tylko w Iáśnie Oświeconey Káthe-
drze, nabożne czynić tryumfy, ále też y w Stolicy Nayiáśniey-
ſzey Niebá y ziemie Krolowey, tryumfalne promowowáć na-
bożeństwo: Nie tylko Poniedźiáłek dźiełem wdźięcznośći, ále
też y Wtorek powtorzeniem wdźięczney poświęćić pamięći:
bis repetita placebunt. Wdźięczna pámięć *Memoriale pacis*: do
śmierći pámiętna nowiná, *Pacis nomen dulce.* Co niegdy w Má- *1. Mach: 8.*
dryćie Hiſzpáńskim Mieśćie, iáko piſze *Ioan: Burges.*: kiedy ná *Lang: in*
ſtronę Niepokalánego Nayświętſzey PANNY Poczęćia, Dekret *Pol: Lib: de*
przez Pawłá V. Papieżá wydány przywieźiono, tedy ſię przed *Patrocin: B. V.*
iey Obrázem ná ulicy wiſzaca w dźień iáſny ſamá zápaliłá lám-
pá; To pewnie bárdźiey, w tych kłotniách y oppreſſyách ute-
sknione ſercá, z dokończonego Tráktatu, z wykrzyknionego
pokoiu, żywymi poćiech záymuia ſię płomieniámi, y gęſtſze
przy Oktawie niż w ſámo Swięto Gromnic, nioſa dźiś w pier-
śiách utáione do Kośćiołá ognie: *Dant molles, dant flammiferos,* *Bapt: Pius*
dant pectoris ignes: y gdźie ieden S. Auguſtyn z ſerdecznym BO-
GV y ludźiom prezentował ſię Kágańcem, to teraz ledwie nie
co tylko ludźi, rzekł by kto że tylo Auguſtynow, gdyby ich
ſercá obaczył, á oto goraca ná wybuch pałáią y pala ſię rá-
dośćia: *dant pectoris ignes.* A zkadże te ognie? czy z obietni-
ce Meſſyaſzá, iák SS. Pátryárchom, á oſobliwie Abráhámowi?
Abraham &c. gavisus est? czy z obiáwienia zamysłow Boskich,
iák SS. Prorokom? á miánowićie Izáiáſzowi: *gaudens gaudebo* *Is: 6.*
Czy z obaczenia ſamego Zbáwićielá, iák SS. Apostołom? *gavi-*

A ſi

Ioan: 20. *ſi ſunt Diſcipuli viſô Dominô*: Czy z wytrzymánia zbáwiennego ćierpcu, iák SS. Męczennikom. *Ibant gaudentes &c. quoniam di-*
Act: 5. *gni habiti ſunt pro nomine IESV contumeliam pati*: Czy z duſznego prac krwáwych pożytku, iák SS. Wyznáwcom? *Venientes veni-*
Pſalm: 125 *ent cum exultatione, portantes manipulos ſuos*: Czy z niewinnośći
Prov. 31. ſumnienia, iák SS. Pánienkom? *Secura mens, quaſi juge convivium.* Czy z doſtąpienia odpuſtu, iák SS. Penitentom? *Quorum*
Pſalm. 31. *remiſſæ ſunt iniquitates &c. lætamini in Domino.* Czy z oświece-
Act: 16. nia przez Wiárę, iák komuś: *lætatus eſt cum omni domo ſua credens Deo.* Czy z upewnienia ſię o przyſzłym zbáwieniu przez
Pſal: 121. nádźieię, iák niegdy Dawidowi? *Lætatus ſum in his quæ dicta ſunt mihi, in domum Domini ibimus.* Czy z połaczenia ſię y ziednoczenia z Bogiem przez miłość, iák ktoremu Iezuſowemu ko-
1. Ioan: 4. chánkowi: *Qui manet in charitate, in Deo manet & Deus in eo.*
Eccl: 1. Lecz widzę co ſię dźieie; zepſowány świát ſzáleie: *ſtultorum infinitus numerus.* Milſzy ludźiom ćień niżeli słońce: *Dilexe-*
Ioan. 3. *runt magis tenebras, quàm lucem.* Ziemiá niż Niebo powabnieyſza:
Lucas Burg: *Pluris habentes lucrum terrenæ poſſeſſionis, quàm æternæ felicitatis*: y iuż im ſię Niebieskie ſpezy, Boskie ſpecyały, ni Zydom Mánná, uprzykrzyły: *nauſeat anima &c.* cokolwiek zbá-
Pſal: 105. wiennego, to im mniey lubego: *pro nihilo habuerunt terram deſiderabilem.* Choćby komu Przywiley do Niebá wpadł w ręce; choćby go tám, iák S. Dunſtáná: *Dunſtane veni in cælum*: záwołano, tákby ſię nie ućieſzył; choćby Pan IEZVS do niego przyſzedł, iák do Zácheuſzá, ták by mu nie był rad: iák náprzykład podárunkowi, pieknemu á dobremu przyiaćielowi,
In Pſal: 59. á teraz pokoiowi: mowi S. Auguſtyn: *temporalibus gaudent, qui non norunt æterna deſiderare.* I co tego Swiętego ſerce, iáko pi-
Ser: 2. de Obi: Aug: ſze *Petr: de Valder*: ná słowá: *Sanctus, Sanctus, Sanctus*, kiedy ie w *Te Deum Laudamus* śpiewáno, y po śmierći, w Reliquiarzu, z rádośći wyskoczyło; to teraz ná tę wieść że pokoy, ledwie nie iednemu z wnętrznośći nie wypádnie: *exultavit in gaudio.* Lecz
Eccl: 2. ſtoyćie ſerduſzká; by to nie obłudá, mowi Mędrzec: *Riſum reputavi errorem & gaudio dixi, quid fruſtra deciperis?* Tedy ſię ućieſzyćie, gdy ſpráwę zrozumiećie: *Nuntio vobis*, oznáymuię y publikuię Pokoy, y nie ieden ále trzy: Pokoy pożal ſię Boże! Pokoy, dali Bog, Pokoy, Chwałá Bogu.

Wſzyſcyśmy pokoiu prágnęli, y mowili: *Pacem te poſcimus*
11. Æneid. *omnes.* Stánał pokoy: *ſtetit in medio* bo in *Meditullio Regni*, w ſercu Kroleſtwá w Wárſzáwie; Toć ſtánał *nemine contradicente*, zgodnymi wſzytkich głoſámi. Będę ia y przećiw Grammatyce ſzczery, te dwá terminy: *Nemine contradicente*: *ad literam* wytło-
má-

máczę: że ſtánął Pokoy, á nikt temu przeczył: *Erat contrarius.* O Nikćie bogdaieś był w Niebie: chwala ćię wſzyſcy, y przyznáiąc ták Swięte dotartego Tráktatu dźieło. Spytáć kogo: kto fortunę y zdrowie ſwoie prawdźiwie tráćił, ázeby fortunę y zdrowie poſpolite doskonále á iák nayprędzey obronił? odpowie: Nikt. Kto wſzytkie ſwoie zárzućiwſzy prætenſye, mimo ſię puśćiwſzy ſpezy, y żadnych przed oczy nie biorąc reſpektow, rzetelnie, ſzczerze, ſtátecznie, prawdę, komu należáło mowił? Nikt. Kto godnym nieśmiertelney dźięki, Zelántom dobrá poſpolitego, Obrońcom Wiáry, naturálnym y przywłaſzczonym Opiekunom śieroty Oyczyzny, ſwoie zá drzwiámi zoſtáwuiąc Intereſſa, wiernie pomagał? Nikt. Z drugiey ſtrony. Bogdaieś zniknął Nikćie! bo gdy Kweres o Authorze złego, słucháć kto ſię przyzna, że on trudnił rzeczy? Nikt. Kto powie prawdę, że ſię, gdy teraz czás przyſzedł: on iáko płod iáſzczurczy, bokiem utrapioney Mátce Oyczyżnie z biedy wygryzał? Nikt. Kto ſwoy grzech wyiáwi: że w tey ſpráwie ná złość drugiemu, ni owá w cudze dźiećię przed Sálomonem 3. *Reg*: 3. wpieráiąca ſię niewiáſtá, ná to zákráwał, żeby z Polski y iemu, byle tylko drugim, żadney nie było poćiechy: *nec mihi nec tibi, ſed dividatur?* Nikt. *Ioan*: 7. Kiedy Zydźi, iáko poſpolićie mowiemy: myślili o zbáwieniu duſznym Zbáwićielowi; to ieſt, kiedy Páná IEZVSA zábić umyślili; y mowił co prawdá Pan IEZVS, á oni: *dæmonium habes, quis te quærit interficere? diabłá maſz przyſobie; ktoż ćię chce zábić?* Był oh! był, y ieſzcze ieſt nie ieden diabeł ná zdrádźie, rowny Iudaſzowi faktor, Páná Wiárę Swiętą, y złotą wolność przedáć gotowy *Quid mihi vultis dare &c.* á będźieſz diabeł skrupulizował? á będźieſz kto z tych ſzáchnow ták nabożny, że ſię wyſpowiáda y uderzy w pierśi, z Dawidem: *Ego ſum qui peccavi?* Nikt. Lecz że mnie záchodźi Inhibicya Apoſtolska: *Nemini dantes ullam offenſionem:* *2. Cor: 6.* mowię iák Grammátyká każe, że ſtánął pokoy, á nikt temu nie przeczył: *nemine contradicente.* Bog połamał ſzyki: *confregit potentias:* obálił ná zruynowánie Oyczyzny erygowána Máchinę: *diſſipavit conſilia gentium: reprobavit cogitationes populorum:* rozum y ięzyk przewrotny pomięſzał: *confuſum eſt labium: converſus eſt dolor eorum in caput eorum &c.* te wſzytkie impety, nic więcey, nád pokazána w kieſzeni, nie dokazáły, figę: *cogitaverunt conſilia quæ non potuerunt ſtabilire:* y ták ná pokryćie ſromoty, ná zasłonę wſtydu, y zdraycy ſwoy do pokoiu z klećili konſens: *Conſuerunt folia ficus.* A więc publikuię Pokoy.

Matt: 14. *Pſal: 75.* *Pſal: 32.* *Gen: 11.* *Pſal: 20.*

Pożal ſię Boże! Mogę to mowić, że według słow Prorockich

Pſalm: 27. Záwiedźieni ná ſwoich imprezách źli ludźie, uſtne dáią
Pſal: 27. Pokoiowi błogosławieńſtwo, á ná myśli diabłu go oddáią: *ore ſuó benedicunt, cordé ſuó maledicunt*: ięzykiem tráktuią, konkluduią,
Pſal: eod. wykrzykuią, zgodę, á ſercem práktykuią woynę: *loqvuntur pacem cum proximo ſuo, mala autem in cordibus eorum.* Liżą ſię Lizandrowie, żeby lwią skorą nie ſpłoſzyli, y liśiem futrem łowią: *dolos meditantur.* Swiadczą ſię Iudaſzowie; żeby pięśćią gwałtu nie zrobili: *ne forte tumultus fiat*; y pocałowániem dobro poſpolite gwałcą: *o Iuda oſculo tradis*! Łaſzą ſię piekielne lędźe, żeby ſobie iádowitemi páſzczękámi, drapieżnemi ſponámi, ſerc ludzkich z nápiętego obłowu nie zráźiły; otwártą miłośći ſwoiey
Thren: 4. łudzą ich pierśią: *Lamiæ nudaverunt mammam*: y żeby widomą od śiebie nie odráźiły trućizną: słodkim ich nádźieie karmią
Ibidem. mlekiem, *lactaverunt catullos ſuos.* Nápiſał *Vegetius*: *Frequentius*
L: 3. C. 3. *conventionum paciſq́ ſimulatio crudelis, quàm arma nocuerunt*: Więcey chytra zgodá, zmyślonym pokoiem, niż ſzczera niezgodá oczywiſtą woyną, ſzkody nábroiłá. Toż przyznáie A-
L. 2. C. 31 kcytáński Infułat Anton: Gvevará. *Horolog. Princ*: *Pax ficta bellô apertô periculoſior eſt.* Niebeſpiecznieyſzy Poétyczny pokoy, niż Ewangeliczna Woyná; Zdrádliwſzy w báwełnę uwiniony noż, niż z pochew dobyty Miecz; więkſzy ſzkodnik w kożuchu, niż w wilczurze wilk; w przyiáźni nieprzyiaćiel, zátáiony to w komorze złodźiey; zákrádźiony to w budynku ogień, tym złośliwſzy, im nieſpodźiáńſzy. Ze Antygonus od ſamych tylko zmyślonych przyiaćioł BOGA o obronę prośił, tę tego dáwał rácyą, że widomego nieprzyiaćielá ieżeli nie ubronić, tedy przynamniey uchronić ſię może; ukrytego w życzliwośći zdrayce, chybá BOG obroni. Nie dał ſię ubić áni wźiąć
2. Reg. 20. Amazá w Bátályi, iák ná przyiaćielskim powitániu z Ioábem, áż Amázá ginie. Izráelitowie nápłákáć by ſię byli Antyocho-
1. Mach: 7. wskim nie dáli, gdy by ich zdraycy źiomkowie Alcymus y Bácchides nie oſzukáli. Nie zginał Kennet II. Krol Szkotow choć
Cardan: de Rer: variet: lib: 12. C. 56. nie raz pioruny bieły: á iedno iábłko złote, drogiemi kámieńmi ſádzone, ktore mu Fenellá chytra białogłowá ofiárowawſzy, z ręku Statuy wźiąć kazáła, ná ſprężynách náſádzonymi y nápiętemi márnie go ubiło ſtrzáłámi. Bywáli w ogniu Márſowym Stryiowie Popielowi, á śmierć ich z ármaty nie tráfiłá, dopiero z Krolewskiego trućizna nálanego Puhárá; Y ktoż by ſię ſpodźiał ztąd chorobę wypić, zkąd zdrowia życzono: z tąd śmierć połknąć, zkąd miłość wyglądáłá. Iák mowi Hadryanus Lyræus. do
L. 1. C. 6. de vnit: Ieſu pati-ent. Iudaſza: *amoris pignoré vulnus infligis & charitatis officiô ſangvinem fundis, ac pacis inſtrumentô mortem irrogas.* O zleſz to z tá-

kie-

kiego ćieszyć się pokoiu, gdźie się słowá S. Augustyná práktykuią: *Ab osculo incipitur bellum, & per pacis indicium, pacis rumpitur Sacramentum*, Zle ná ten woyny upiiáć się koniec, w ktorym Pokoiu niewidáć początku: *dicunt Pax, Pax, & non est pax*: y owszem powiádáią: że to nie metrykę, lecz testáment pokoiu czytáią: *Testamentum pacis*; Wszák kto pisze testáment, spodźiewa się śmierći: *mors necesse est ut intercedat testatoris*: źle tákiey ufáć zgodźie, ktora do sercá y fortuny godzą, *faciens pacem & creans malum*: pod ktorey imieniem, rowne niezgodźie uchodźi licho: *Tam magna mala pacem appellant*: iaki táki nárzekáć ná oppressye, y mowić muśi: *In pace amaritudo mea amarissima*: pokoy to Pożal się Boże, co w nim zieść swoiego, wyspáć się w swoim bespiecznie nie może, *& nulla securitas*; Zgodá Piłatá z Herodem: *facti sunt amici Herodes & Pilatus in ipsa die*, á Pan IEZVS ćierpi y umiera. Zgodá Mánassessa z Efraimem, á Iudę ubogiego drą iáko żydá: *simul ipsi contra Iudam*. Zgodá Sychemitow z Simeonem y Lewim, ieden BOG, iedna wiárá, krew nie wodá, bliska, bo po Siostrze rodzoney kolligacya, *Fori thorig; fœdera*; pátrzyćże co tego zá koniec: oto pożal się Boże! *tam magna mala pacem appellant*: owi przyiaćiele, ktorzy dopiero pokoy poprzyśięgli, iużći podnoszą woynę; owe ręce ktore się dopiero ná Tráktat podpisáły, iużći się do mieczá porywáią; owe Sákrámenta, ktoremi się wieczne pobrátyństwo ztwierdźieło, iużći się profanuią. Ták to ták, záwźięte sercá: Sychemitow zgodą ubespieczyły, ażeby się bespiecznie nád niemi pastwiły, *ut incautos opprimerent*. Pożal się Boże y zdraycow: Simeon y Lewi, ná niebłogosłáwieństwo u Oycá przyszli: *Vasa iniquitatis bellantia; maledictus furor eorum*: Manasses w sámym imieniu, w niezbożnych, wieczną pokarány infamią; Mánasses bowiem tłumáczy się *Oblitus zápomniány*; niezbożni wszák w zápomnienie ná wieki poydą: *Memoria illorum peribit*. Efraimá pokolenie márnie zginęło: *Et ceciderunt de Ephraim 42. Millia*. Piłat w ćięszkim ná duszy y ná ćiele uwikłał się terminie: *Ille dixit in eum sententiam, & iussit eum crucifigi, & quasi ipse occidit*. Herodá robacy roztoczyli, Popielá myszy ziádły, Alcymus nagle zdechł, Bacchides z Bachusem do piekłá poszedł. I ták czytáiąc po Swiętych y świeckich Historyách, nigdy się zdráycow dobrego końcá nie doczytamy: *Quorum finis interitus & gloria in confusione*.

Ier: 6. *Eccl: 45.* *Hæbr: 9.* *Is: 45.* *Sap: 4.* *Is: 38.* *Luc: 23.* *Is: 9.* *Gen: 34.* *Gen: 49.* *Sap: 4.* *S. Aug: tract: in Psalm: 63.* *1. Mach: 9.* *Philipp: 3.*

Pokoy dali Bog. Assekuruie Prorok: że ieżeli sam Bog tego nie zbuduie y nie dokończy pokoiu, dáremna praca tych, co ták długo robili około niego. *Nisi Dominus ædificaverit domum*: *in* *Psal: 126.*

in vanum laboraverunt &c. I przyznam się: trudno o zbudowánie gdźie zgorszenia dosyc; piekło prędzey niż Niebo z tych fábryk ſtánie: *Væ mundo à ſcandalis.* Powiedźiał Pan IEZVS Apoſtołom swoim *Lucæ* 10. żeby po Páłácách, po Dworách, po Kámienicách, po Domách Pokoy roznośili. *In quamcunq; domum intraveritis, primum dicite: Pax huic domui.* Dobra kolędá, zbáwienny Apoſtolski podárunek: zá ktorym Bog Pánom,
Pſal: 28. Fámiliom, goſpodarzom, błogosłáwi: *Benedicet populo ſuo in pace:* za ktorym swoiey, domowi káżdemu, dodáie Præzencyi: *Vbi charitas & amor, ibi DEVS eſt;* zá ktorym z máłey fortuny, máiętnośći, Fámilij, wielka bywa: *Concordiâ res parvæ creſcunt.* To sęk, o ktory się Apoſtolski záwadza pokoy, co mowi Pan IE-
Luca 10. ZVS: *Si ibi fuerit filius pacis, requieſcet ſuper eum pax veſtra, ſin autem, ad vos revertetur:* ieżeli tám będźie Syn pokoiu, odpocznie ná nim pokoy wász, ieżeli nie: do was się powroći. Ieſt wiele w Polszcze Woynowiczow *Vaſa iniquitatis bellantia;* ieſt wiele Záwádowiczow, Bráći owego, o ktorym mowi Mędrzec: *Semper*
Prov: 17. *jurgia quærit malus.* Pokoiowiczow bárdzo máło: y owszem
2 Timoth: 3. iśći się Proroctwo S. Páwłá Apoſtołá, *2dá ad Timotheum cap:* 3. zápisane; tám mowi: *Erunt:* tu się pełni: *Sunt: homines ſeipſos amantes, cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi, Parentibus non obedientes, ingrati ſceleſti, ſine affectione, ſine pace:* ludźie w sobie się kocháiacy, chćiwi, dumni, pyszni, bluźnierscy, Rodźicom nieposłuszni, niewdźięczni, y niecnotliwi, bez politowánia, bez pokoiu. Do tego złość niepochámowána, chćiwość niepomiárkowána, præzumpcya nieupámiętána, wielu przywiodłá szaleństwá: że
Pſal: 119. się głownemi pokoiu ſtali nieprzyiaćielámi: *Oderunt pacem,* że iáko goſpodarze ná rolą, goſpodynie ná ogrody deszczu, młynárze ná swoie kołá wody, márynarze y fliśi ná swoie żagle wiátru, ták oni ná swoy pożytek kłotni y zámieszánia prágną: *ſemper jurgia quærunt.* Iśći się o nich, co Prorok *Pſalmo* 13. o Izráelitách, powiedźiał: że się bárdzo popsowáli; że z poſtępkow niecnotliwych, z rozumow przewrotnych, z nieszczerośći y nieſtátku, choć nie lepszemu świátu, obrzydli: *Corrupti ſunt & abominabiles facti ſunt in ſtudijs ſuis.* Co poczną to nie zkończą, co głowa ruszą, to się nie szykuie, co obiecuią to się nie iśći: raz ták, drugi raz ináczey mowią; iſtotni Protheusze, *in varias mu-*
Ioan: 8. *tabiles formas;* Wobietnicách, w párolách z piekłá rodem: *ex patre diabolo, qui in veritate non ſtetit.* Oh! wſtyd mię y wspomnieć: co kiedyś *Verbum* Szláchćić, zá solenny ſtáło kontrákt; ná to słowo kto dał, iák by dał ná zaſtaw, kto się ubeſpieczył, nigdy się nie záwiodł, y diabeł u Twárdowskiego: to teraz y *Verbum*
Szlá-

Szláchćic, iuż nie modá, bo mu ufáć ſzkodá: *qui citò credit, levis eſt corde*: y zapiſy, y kontrákty, pod przepadkiem słowá, y ſame przyśięgi ták częſtokroć pewne iák márcowa ſánna. Dobrze to zważono: *Mendaces filij hominum in ſtateris.* Co o Kreteńczykách tá niesławna urosłá sławá: że záwiże nie słowni: *Cretenſes ſemper mendaces*; to o teráżnieyſzych godźi ſię mowić Politykách, *qui nituntur mendacijs.* Nieſzczęśliwy Rok 1495. ktorego owá gálánterya, co noſy y ćiáłá ryſuie, *Mala ſoror*, do Polski przyſzłá; á ten kto ſzczęśliwym názwie, ktorego w słowách y ná piśmie Prawdźicá zárzućiwſzy, Lzáwa ſię gdy Łzáwa pieczętowáć poczęto? *Opprobrium nequam in homine mendacium* Owego infámiſá: *Mendacium ſine honore, & vitium maximè infame.* Zinſzych kráiow wypędzonego, do Indygenatu; owego iedynáká czártowskiego: (*Quomodo DEVS Pater genuit Filium veritatem, ſic diabolus lapſus genuit quaſi filium mendacium;*) Zá Syná rodzonego przyięto. Wiedności Łáćińskiego Swiętego Kośćiołá zoſtáiacy Grecka Wiárę práktykowáć, w rzeczách politycznych záczęto: *Græcis nulla fides?* Niemiecki Párol, *par iuramento verbum*, y ten ſię, w pobrátyńſtwie Narodow, od drugich popſował; y ten co raz Cretizat: że wymowić á nie uczynić, obiecáć á nie zyśćić, przyśiądz á nie wypełnić, kto brát y temu y owemu niesłownemu Polákowi? *Germanus frater.* Y iuż to modá: *loqui mendacium*; skrupułu nie máſz: *Pulchrè mentiri non eſt peccatum*; że nie iednemu uſzło, y záſmákowáło, iák żydowi lichwá: *Svavis eſt homini panis mendacij.* Co niegdy z Rzymiánámi mowiono: *Non decet Poloniam, Germaniam &c. Veritatis Matrem, filium habere mendacem. Nie przyſtoi Mátce prawdy, mieć Syná kłámcę*; to teraz mowią: *Prawdy ſię nie náie, kłámſtwem ſię nie udawi*: I do ſamych Páńskich tá wádá gárnie ſię pod czás Májeſtatow, że co im Bernad S. á z nim Antigonus Krol zápowiedźiał: *Regi ſimpliciter dicere, jurare eſt: & leve mendacium, grave periurium imputatur. Co Pan po proſtu rzecze, to iák by ſolennie przyśiągł, y co przećiw ſłowu ſwemu poſtąpi álbo wymowi, to iákby przyśięgę złamał*; to nie raz ieżeli nie Máchiáwelska przeklęta náuká: *Si jusjurandum violandum eſt, regnandi causâ violandum eſt*; to przynamniey Plátonowa polityká w tym ich dyſpenſuie: *neceſſarium enim videtur, ut frequenti mendaciô & deceptionê utantur Principes ad ſubditorum utilitatem*, przydadzą czáſem *ad utilitatem quoq; Noſtram.* O nie ták mowi Apoſtoł: *Non faciamus mala ut veniant bona*, y S. Auguſtyn nie ták uczy, gdy mowi: *Non licet mentiri pro ullius boni cauſa, nec pro ſalute æterna, nec pro toto mundo: Nie godźi ſię z prawdą zmijáć dla żadnego dobrá*

[Marginalia: Tit. 1. / Prov: 10. / Cromer. / Eccl: 20. / Hen: Engelg. / S. Aug. ſuper Ioan. / Prov: 20. / Epiſt: ad Princ: Theobal. / L. 5 de Rep: & L. 2. / Rom: 3.]

brá, áni zá Niebo, áni zá cáły świát: Procz náuki Swiętych, to ſámo dość wielki wſtręt od tego defektu: że bárdzo ſzpetny: *Mala macula in homine mendacium*: gorſzy niż złodźieyska mániérá: bo złodźiey co ukrádnie, to ſię może wrocić: á co ſię złego nieprawdą ſtáło, rozſtáć ſię nie może: mowi Hugo Kárdynał: *Potior eſt fur * id eſt minus malus, fur enim poteſt reſtituere quod abſtulit &c.* Berchorius powiáda: że to ieſt wielka dobrego imienia ochydá: *Communiter viri mendaces ſolent eſſe deſolati, & vilipenduntur, à mundo contemnuntur, pauperes efficiuntur.* S. Efrem to twierdźi, że: *Qui delectatur mendacijs, hic in verbis ſuis omnem perdet authoritatem; odibilis enim Deo, pariter & hominibus redditur: Kto ſię rad nieprawdą báwi, tráci wſzelką wsłowách ſwoich powagę, y ſtáie ſię Bogu y ludźiom obrzydliwy*: Więcey powiádá S. Hieronim: *Antiquus ſermo eſt: mendaces faciunt, ut nec vera dicentibus credatur: dawne przysłowie, że dla iednych kłámſtwá, drugich prawdźie, wiáry nie dáią*: zkąd mowi *S. Bernárdyn Senen*: *O mendacium perniciosum & nequam! tu mutuam inter homines credulitatem extingvis, tu quoq; innumerabilium ſcelerum, tu radix omnium illegalitatum. O kłámſtwo ſzkodliwe y złośliwe! ty wiárę zobopolną między ludźmi niſzczyſz, ty rozmáitych niecnot y wſzelkiego bezpráwiá początkiem ieſteś.* Nie darmo Bog tym defektem bárdzo ſię brzydźi: *Abominatio eſt Domino, labia mendacia*: y nie dármo go ſurowie karze: *Perdit omnes qui loqvuntur mendacium*; á oſobliwie, gdźie ſię Imieniu iego Nayświętſzemu krzywdá ſtáłá: *Non habebit inſontem Dominus, qui aſſumpſerit Nomen Domini DEI ſui fruſtra.* Nie przeſpał BOG Włádysłáwowi Krolowi Polskiemu choć Turkom w Roku 1444. nie dotrzymánych Páktow; ktore to Páktá ná 10. lat zápiſane, Turcy ná ſwoy Alkoran, Chrześćiánie ná Ewángelią poprzyśięgli; á oto z namowy, y pozornych rácyi, żeby było dużo náchylonego, do oſtátká obálić Turczyná, nie dotrzymáli Polacy przyśięgi, ná Turkow nieſpodźiánie ruſzyli; co widząc Amurat Car Turecki, wźiawſzy owe Páktá, po Oboźie ieżdżąc, wołał: Chryſte, oto Páktá ktore mi twoi poprzyśięgli, ieżeliś Bog, zemśćiy ſię tey krzywdy. Ná coż to Władysławowi wyſzło! oto ſzeſnaśćie Tyśięcy Woyská ſtráćiwſzy, ſam zginął. Kto ſię tego, áby nákſztałt boi, kto ſię niesłownym świátu pokazáć wſtydźi, to z Bogiem ná oſzukánie, z bliźnim ná oſzuſt: *loquitur in dolo. Reſtrictione mentis*: ſumnienia do ięzyká nie przypuſzcżáiąc, co inſzego myślą, co inſzego uſtámi obiecuie, y częſtokroć przyśięgą: *jurat in dolo.* Przyśięga Dáryuſz pod Elekcyą ſwoię Perſom: że Pánow, ktorych oni żyćia wárowáli, áni mieczem

S Chryſ: in Pſalm: 14.
*Eccli: 20.
1. de virt. & vitijs.
Ep: ad Iul. Diac.
De mendac: tom: 3.
Prov: 12.
Pſalm: 5.
Kwiatkiewicz in annal.

czem, áni ogniem, áni trućizną, nie zgubi; czynić dosyć przyśiędze, lecz oraz y złośći, kiedy záproszonych ná bánkiet, ná grzędách, zá stołem, nád pełną popiołu, sadzą, przepáśćią; gdźie gwałtem popoieni spadáiąc, w owey suchey poginęli toni. Przyśięga Pericles záwoiowánym Adwersarzom swoim, że ich żyćiem dáruie, byle żelázo porzućili: co gdy uczynili, y w ręce iego poszli, tráćić ich iednákowo każe, że ieszcze żelázo, bo háftki żelázne u sukien mieli. Przyśięga Rádámistus Mitrydátesowi, Páktá z nim záwieráiąc, że mu áni żelázem, áni trućizną szkodźić nie będźie; ná potwierdzenie tego, wiedźie go do gáiu, żeby tám obá, przy solenney Bogom Ofiárze, nieodmienną záczęli przyiaźń; á oto zdraycá Rádámist, bez żelázá y trućizny: wálić ná Mitrydátesa szat iák naywięcey każe, y ták go duśi. Przyśięga Kleomenes Argiwom, ni kiedyś Tátárzy Polakom, ná śiedm dni *Armistitium*, więc że nocy nie wyráźili, we dnie pokoy, w nocy im napáść dáiąc, złodźieyskim z nimi woiuie sposobem. O mowi *Silius*: że tákie figle ná poćiechę nikomu nie wynidą: *Stant nulla diu, deceptis, gaudia, Dijs.* Assekuruie Apostoł, że Bog nie da z śiebie szydźić: *Deus non irridetur*; przyśięgę, nie iáko ten, co przyśięga, myśli, ále iáko ten, co mu przyśięgáią rozumie: Bog tłumáczy y bierze, sądźi y nie dotrzymáną karze: *Quacunq; arte verborum quis juret: Deus tamen qui conscientiæ testis est, sic illud accipit, sicut ille, cui juratur, intelligit. Dupliciter reus, quia & Nomen DEI in vanum assumit, & proximum dolô capit.* Wiodę tę wszytkę máterya z okoliczności teráźnieyszego bárdzo zepsowánego świátá, y mowię z żalu serdecznego: żeśmy się teraz ná tę wielką świátu podáli ochydę: *Opprobrium nequam in homine mendacium*: że nam iuż wierzyć y ufáć niechcą: *Delectati mendacijs, in verbis authoritatem perdidimus; fecimus ut nec vera dicentibus credatur.* Tákeśmy się rozwieźli, że mowić możemy z Prorokiem do Páná Bogá: *Multiplicatæ sunt iniquitates nostræ coràm te, quia scelera nostra nobiscum, & iniquitates nostras cognovimus, peccare & mentiri contra Dominum.* Pisze *Berchorius* że kiedy pewny Kośćioł pogáński okrádźiono, pytáli się Ofiárńiczkowie iednego Bożká, ktoto táki zrobił? ktory gdy wydał złodźieiá: násádźił złodźiey konfidentow swoich, że owemu Bożkowi łeb utraćili, y skruszyli; o co gdy się drugiego Bożká pytáno, rzekł: *parcite boni viri, tempora nimis sunt periculosa, ut qui jam verum dicit, caput perdit: Wybaczćie dobrzy ludźie, czásy teraz niebespieczne, kto prawdę mowi, głowę tráći*; y ia żebym iey nie ſtráćił, nie powiem; to teraz mowićby potrzebá: zły kto Bogiem y prawdą

Beierl: ex Ravis:

Front: L. 4. C. 7.

Tacit: L. 12. annal.

Plut: in Apoph.

Silius It.

Gal: 6.

S. Chrys: sup: Matt: 5. & habetur. 22. qu: 5 Can: Quacunq;

Is: 59.

idźie

idźie, zginiony kto prawdę mowi: *veritas odium parit:* Pan co mu wolno mowić á nie zyśćić, wygrał kto nie zprawdźił: *nititur*
Prov: 10. *mendacijs:* lecz wyráźiwszy iednę prawdę, ruszmy do drugiey.

Nie podlega tey censurze, szczęśliwie lubo kłopotliwie, odpráwiony Tráktat: bo go samá Oycowska, toć życzliwa, pro-
1. Cor: 13. mowowáłá miłość: *Charitas non agit perperam:* bo go samá Páń-
Psal: 98. ska, toć prawdźiwa, piástowáłá powagá: *Honor Regis judicium diligit:* samá Boska, toć nieodmienna, konkludowáłá dyspozy-
Sap: 15. cya: *In misericordia disponens omnia.* A czy to nie Oycowska miłość? dla dobrá Pospolitego, zdrowie y fortunę ná szańc łożą-
Exod: 32. cych Moyzeszow: *aut me dele de libro quem scripsisti, aut populo huic parce;* ná okup Oyczyzny y krew własną ńioſących Mátátyaszow; zá bráćią y ſamśiády, y zginąć prágnących Páwłow:
Rom: 9. *Anathema esse pro fratribus.* A czy to nie Páńska powagá? klemencya, á nie potencya, miłośćią á nie boiáźnią poddánych, do browolnym nie przymuszonym, posłuszeńſtwem utwierdzáiący
Prov: 20. się Máiestat: *Roboratur clementiâ thronus:* y tego chcący, żeby go po dobroći y łaskáwośći Oycem, nie po srogośći, groźliwośći
Liv: y potędze Pánem sławiono, pámiętáno: *Pulchrum est liberis imperare.* A czy to nie dyspozycya sámego Bogá? ták bárdzo záplatány węzeł, że go chybá mieczem rozwiązáć było: *lis dirimenda bellô;* ták záwikłána sprawá, że tráfić do końcá nie mogąc, porzućić ią tylko, ni owę Bábilońską fabrykę: *cessare ab opere;* ták zátrudnione rzeczy, że im dáć rády nie tuszono: *nec possibile dictum: afflictis sucurrere rebus.* Bog to sobie zostáwił, o ktorego miłośierdźiu świátby nie wiedźiał, gdyby Adam nie zgrzeszył: nie znáłáby Ierozolimá Wszechmocnośći iego, y że on żywotem y śmierćią władnie, gdyby Łázarz nie umárł: nikt by o dobroći y mądrośći iego powiádáć nie umiał, gdyby iey w nieszczęśćiu y nieuchronnym nie doznał niebeſpieczeńſtwie:
Psalm: 83. niktby nie wierzył, że Bog ma o nas opiekę: *Protector noster Deus,* gdyby nas wostátnim nie rátował śieroctwie; *in extremis:* gdźie źiemscy porádźić lekárze nie mogli, iuż iuż ginących nie
Did: Nissen. salwował: *Ubi humana deficiunt Divina suppetunt.* Czekał Bog rozumow ludzkich wyśilenia, rad ludzkich wyniszczenia, sposobow wszelkich odpráwienia: *usquequo omnes deficerent:* ażeby swoiego nád námi dokazał uwielbienia: *quia ipse est pax nostra, fortitudo nostra, beatitudo nostra;* A przeto.

2. Tim: 1. Pokoy chwałá Bogu: *Misericordia & pax à DEO;* Co BOG
Prov: 21. poiednał, nikt tego nie porożni: *Non est consilium contra Dominũ.* I nie zdobiłoby to, przećiwnym sprawie Boskiey, bydź komu szátánem: *qui in veritate non stetit.* Szpetnaby to, po świećie

kre-

Kreteńska, Weroneńska świecić sława: *Cretēses semper mēdaces Veronenses nunquā veri amici.* Szpetnaby *in osculo pacis,* zostáć komu Iudaszem: nie Lwiaby to prezencya, dopiero ustałe iużći maćić źrodło: *suscitare lites, separare Principes.* Samżeby nie ieden potym ná się zápłákał: *Væ mihi Mater mea, quare genuisti me, virum rixæ, virum discordiæ.* Ná plecách, álbo ná czole, złoczyńcy wypalone piatno, w ogniu álbo w źiemi z ćiáłem iego ginie: *perit infamiæ stigma*: publiczna zdrádá, w oczách świátá popełnione kłámstwo, pięknego Imienia szpetne *Epithetum,* w sercáchby y Dźieiách wiekowáło: *Peccatum Iuda scriptū stylō ferreō in ungue adamantino, exaratum super latitudinem cordis.* I ták trzymam że milszy nád żyćie y fortunę honor: *Melius Nomen bonum super divitias*: w tym będźie u wszytkich respekćie, że wszytko stráćić, y sami zginąć, niż iáką zdrády álbo fałszu popáść infamią wolą: ow pomniąc wierszyk. *Omnia si perdas, famam servare memento.* Toć Pokoy Chwałá Bogu, lepszy niż dali Bog: *melior conditio possidentis.* Zyczyłbym dźiś wźiąć przykład z Teodozyuszá Mnieyszego Cesárzá, ktory ná komedyi w Rynku Cárogrodzkim będąc, gdy odebrał nowinę, że Aspar Hetman iego zbił Hunnow, záczym pożądány nástępował pokoy: záraz porzućiwszy wszytko, odstąpiwszy ućiech, z ludem podźiękowáć Bogu do Kośćiołá poszedł; życzył bym dźiś ná záwdźięczenie Bogu, mięsopustne porzućiwszy rospusty, kiedy naylepiey tedy się umartwić: iáko uczynił Dawid. Zyczyłbym ták uczynić, iák niegdy Francuźi w Roku 1633. kiedy im po głodnych y ćięszkich czásach dał Bog urodzáie y láto dobre, tedy boiąc się, áby ich ták znowu iák dopiero, nie karał; cáłym sercem służyć mu poczęli: Piatki y Soboty pośćić poślubili. Zyczyłbym dźiś wzorem Zácháryaszá Papieżá, ktory z Luytprandem Longobardow Krolem, ná szkodę y zruinowánie Páństwá Rzymskiego záwźiętym, uczyniwszy zgodę; powrácáiąc do Rzymu, drugi raz, dźiękuiąc Bogu, Swięto SS. Apostołow PIOTRA y PAWŁA odpráwował. Zyczyłbym Oktawę Náyświętszey Mátce Gromniczney dźiśieyszą poświęćić, zá ktorey Protekcyą, bo w iey wigilią dźiśtydźień, tá stánęłá zgodá; Zá ktorą w Nayświętszym SAKRAMENCIE utáiony BOZE: ilo ust, tylo głosow: ilo serc, tylo Ofiar: ilo ná głowách włosow, ilo w cáłey źiemi proszkow, we szytkich morzách kropel, w nieskończoney wiecznośći momentow, tylo niechći będźie dźięk. Dźiękuieć owo monstrum, *opinionibus præliorum,* sáma tylko imáginácyą woyny pomieszány, zá bydlę y bestyą od sąmśiad poczytány, od swego włásnego Dobrá

Prov: 16.
Ier: 15.
Ier: 17.
Prov: 22.
Baron: A. 425.
2. Reg: 23.
Baron:

nie

Dan: 4. nie raz odsadzony Narod, że *sensus ejus redditus est illi.* Ze się oto z Głową swoią pomiárkował. Dźiękuieć Polská: że też to iuż ostátni raz ma się ták ćięszko opłáćić, iuż, *cessavit Exactor,*
Is: 14. *quievit tributum*; że *aufers bella ad fines terræ*, że się z náprzykrzonemi sobie ma rozstáć gośćiámi. y zá toć się samemu *Tributariam* zá danniczą y niewolnicę oddáie. Nie gárdźiyże nią:
Psal: 133. *Opera manuum tuarum ne despicias.*

Dźiękuieć Krolowa Polska Nayświętsza Mátko Boska twoiá Rzeczpospolita, twoiá sługá y poddána, żeś iey w Roku 1717. dwoie śiedm pámiętne uczyniłá: żeś iey przez śiedm Rádośći, y śiedm Boleśći twoich, tyśiąc uprośiłá poćiech: żeś iey w wigilią twoię, nowego szczęśćia wypráwiłá Vroczystość: żeś ią w pierwszy dźień Lutego, litośćiwie sekundowáłá: żeś iey w puł źimy, miłośćiwe láto ziednáłá: *annum gratiæ, felicitatis diem.* Co niegdy Bethulczykowie ludźie, to tobie dźiś Polácy wykrzykuią: *Tu gloria Ierusalem, tu lætitia Isráël, tu honorificentia populi nostri:* y co oni owey Heroinie swoiey, Holofernesowe *spolia* poznośili: *universa vasa bellica Holofernis*, to tobie Polacy wszytkie krzywdy, szkody, ruiny, znoszą; długie, wydánych pieniedzy, potráconych splendorow, poniszczonych Máiętnośći Regestrác prezentuią: tobie tę sprawę zlecáią, y supplikuią że-
Iudith: 16. byś ią przed Syná twego stáwiłá: *in Anathema oblivionis.* Swięći Pátronowie, żeśćie się do Wászey, w nieszczęśćiu będacey,
exEccl: 50. ználi Oyczyzny: żeśćie się o nię stáráli: *curavistis gentem vestram*, żeśćie ią rátowáli *fortes Auxiliarij*, dźiękuie wam zá to; y cokolwiek teraz iest, y ma zá wászym stárániem, to wam po Bogu ofiáruie: *fructum laboris vestri.*

Dźiękuieć Nayiáśnieyszy Monárcho, Pánie nász Miłośćiwy ná Łonie Twoim polegáiąca Polská, żeś się iey popráwić
Hebr: 10. pozwolił: *Habere meliorem & manentem substantiam*; żeś iey u-
Psal: 17. padáiącey Oycowską Rękę podał: *Dedisti protectionem salutis*: że się w złey toni y brzytwy chwytáiąc, po twoich Nayiáśnieyszych salwowáłá Mieczách; y doznáłá, że ieden ná obronę iey Bellonie, drugi ná sławę iey Themidźie ostry, obá ná zgubę iey ostrzá nie máią: *Honori non horrori, præsidio non excidio.* Vpadáć do nog Páńskich, tey nádźiei pełna: że *post dies Veneris* po wielu utrapienia Piątkách, samych tylko szczęśliwośći Niedźiel, za twego Pánowánia, *Dies solis*, długoletnie zázywáć będźie. *Erit post nubila Phœbus.*

Columina Regni: Podpory Krolestwá: Ozdoby Narodu: Oycowie Naycelnieyśi Oyczyżny: *Vtriusq; Status præcipua Capita*: dźiękuie Wam tá uboga śierotá, żeśćie się iey przećię oso-

oſobliwa zákazáli opieka: *Curam agentes ſalutis ejus*: że kiedy nikt bronić iey nie chćiał, *non fuit qui auxiliaretur*, Wyśćie ſię zmiłowáli: *Viri miſericordiæ*, *Quorum pietates non defuerunt*: Wyśćie ná iey porátowánie czás, fortunę, y zdrowie, łożyli. Dźiękuieć Iáśnie Oświecony, w Herbownym Twoim Kwiećiu, Prymáśie, żeś iey przed Bogiem y ludźmi, modlitwą y rádą, zá Rożány ſtánał Wiąnek: *floret odoratis terra Polona Roſis*. Dźiękuie Iáśnie Oświecony Páſterzu Náſz: że zá twoią Głową ſtánęłá iák zá murem: *Tu murus Aheneus*. Dźiękuie Wſzytkim: ktorych *Magna Nomina* nie ſą mi tu wiádome: zá Oycowski Affekt, zá prácowite o Nię ſtáránie, zá czułą przećiwko Pánu y Oney uprzeymość, te do Was mowiąc słowá: *Benedicti Vos à Domino &c. Benedictio Domini ſuper Vos*. Eſt 2. Eccl: 44. Pſal: 113.

Dźiękuie y Tobie Szláchetny Mágiſtraćie Krákowski: że iey, iako Syn Mátce, uprzeymym tego ſzczęśćia winſzuieſz áffektem, że ſię z iey poćiechy ćieſzyſz, y zá iey cáłość, ná ſolemne, uſtá, y ſerce, gotuieſz *Te Deum Laudamus*: że przed obliczność Nayświętſzey MATKI, Herbownego Twego z Brámy wypráwuieſz Orłá: á żeby wdźięczen tey łáski, choćći zgryźioną, y oskubáną, przećięſz pokłonił ſię, Głową: *procidens ad pedes Reginæ*.

Dźiękuie Wam wſzytkim zgromádzeni tu Kátolicy: że iáko kocháiące Dźiatki, z polepſzenia iey Máćierzyńskiego ćieſzyćie ſię zdrowia: *lætantes & gaudentes de bono quod fecit ei Dominus*. Y tego Wam życzy, żeby y oná dla Was, *Benedicta terra*, y wy dla ſiebie błogosłáwieńſtwo Boskie otrzymáli: *Benedicat Vos DEVS*, żebyśćie ſię ſtáli ſzczęśliwym iey pokoleniem: *Semen benedictorum Domini*. o to tylko was prośi: żebyśćie więcey ná tákie plagi nie zásługowáli, żebyśćie Bogá więcey nie obrażáli: *ut non peccetis*: żebyśćie do Boskiego Máieſtatu gorąco á záwſze wzdycháli, áby to potwierdzono w Niebie, co poſtánowiono ná ziemi: *Confirmet hoc Deus, quod operatus eſt in nobis*. Zebyśmy nie mowili: Pokoy pożal ſię Boże! áni Pokoy dali Bog: ále Pokoy Chwałá Bogu, Amen. 2. Paral:7. Iſ: 65. 1. Ioan: 2. Pſal: 67.

APPROBATIO.

POKOY w Koronie Polskiey ſczęśliwie skontráktowány, y Solennie ogłoſzony, ná poćiechę cáłemu Polskiemu świátu, niechay bedźie wydrukowány, ná co ſię Dniá 1. Máiá Roku Páńskiego 1717. podpiſuię.

M. BASILIVS PLASCZEWSKI S.T.D. & Profeſſor, Eccleſiarum Cathedralis Cracovienſis Canonicus, Collegiatæ Sanctorum OO. Crac: Præpoſitus, in Lętkovice Curatus, S.R.M. Secretarius, Librorum Diœceſis Crac: Cenſor.

mpp.

V siue inflammata. Denique audiatis quæ scripta sunt ab eodem Gal. 6. Epid. com. 4. non longè à fine. *Nam quæ non valde nocent, dare interdum ijs oportet, qui vehementer ipsa concupiscunt. Sic & ego* (paulo post subiungit) *multam gelidam aquam dedi in ijs morbis, in quibus postridie vsus ipsius conueniret, hoc solum gratificatus, quòd non optimum tempus expectauerim.* Quare si Gal. vt gratam rem faceret ægrotanti, eique morem gereret, congruum potioni aquæ frigidæ tempus omnino expectare noluit, quanto verisimilius est hoc ipsum seruasse in febre verè ardente, ex qua, si protraheretur auxilium, tabes, & interitus quoque impendebat? Mea igitur sententia est, in verè exquisita febre ardente, etiam ante coctionis notas, vtiliter frigidam exhiberi, cuius quoque sententiæ existimo fuisse Gal. in iam allatis locis, putoque Auerroem in hac re nihil prorsus boni
B excogitasse, quod ex Galeni commentarijs elici etiam non possit. Quærebatur à me præterea, an in curando Causone, pro putrescentis bilis expurgatione, vti hodie possimus lacte asinæ cocto, aut eiusdem sero, quemadmodum in consuetudine fuisse videmus tempore Hipp. qui in tali febre hoc remedij genus adhibebat, vt patet 4. de rat. vic. in acut. Sæpissime ostendi vobis medicamenta purgantia, quibus vtebatur Hipp. vt plurimum fuisse impense calida, & acria valde, auctore etiam Galeno 2. aph. 28. & alibi sæpe, a quibus propterea febres ipsæ non parum exasperabantur, præsertim si de illis sermo sit, quæ ex calidorum humorum putredine oriuntur, & de ardentibus maximè, ideoque censeo Hippocratem huiuscemodi medicamenta extimescentem ad lac descendere voluisse, & illud in primis, quod aliorum frigidissimum, humidissimum, ac de-
C nique tenuissimum esse non ignoramus, etiamsi nec eidem Hippocrati ignotum esset, lac omne febricitantibus nocuum magnopere esse; illud tamen exhibuit nomine purgationis, & vt minus noxium purgantibus illis, quibus ipse vti consueuerat, quæ propterea etiam damnat non vno in loco, si in morbis calidioribus, & canicularibus diebus vsurpentur. Nostra verò hac tempestate, cum ingentem habeamus syluam medicamentorum, quæ, ne a re nostra discedamus, calidos, & biliosos humores educunt, nec vlla ex parte corpora febricitantium excalfaciunt, inter quæ primas obtinent syrupi, & rosaceus, & violaceus solutiui nuncupati, mea sententia est, nullo pacto periclitandum in re non necessaria, ideoque vos hortor vt his, vel alijs consimilibus in febrium curatione vtamini, reliquis, quæ non sunt adeo tuta, omnino prætermissis. Illud equi-
D dem non silebo, serum lactis, quod sit optimè præparatum, & ab omni tum casiosa, tum butyrosa substantia depuratum, magnopere conuenire in febribus ipsis, præsertim si copiosè satis offeratur, ita vt non alterantis solum, sed & purgantis rationem habere possit. Sic enim videmus laudatum, & vsurpatum fuisse ab Hippoc. & ab alijs, & sic etiam hodie Venetijs, Patauij, & Bononiæ a doctissimis illis Medicis præscribi certò scimus. Præparant autem albumine oui, & succo limonis, vt aqueam substantiam in omnibus ferè æmuletur, licet Dioscoridis tēpestate, & Gal. etiam ęuo ita prępararēt, vt cocto iam per oxymel

lacte vas æneum plenum aquæ frigidæ assiduè immitteretur, qua de re legatur A Dioscorides cap. proprio. Copiosè quin etiam siue lac, siue serum propinandum est, quod similiter nos veteres ipsi docuerunt, quos constat non minus quàm duodecim cotylas præbuisse; Cotyla verò, & hemina idem sonat, estque dimidium sextarij, quia sextarius binas capit cotylas, & cotyla decem continet nostrates vncias. In morbis renum, & vesicæ, dico potissimum in vrinæ ardore, & illarum viarum exulceratione, me etiam scitote vtrumque in ea dosi, & quantitate non semel ægrotantibus vtiliter imperasse, sed in febrium quantumuis ardentium curatione adhuc ita liberaliter vsus minime sum. Quæsitum etiam à me fuit, an cum ratione imperetur a medicis pro potu in huiusmodi febre mulsa appellata, qua & Hipp. & Gal. similiter in Causone, vt nostis, vtebantur. Eadem dubitatio viget in aqua hordei, quam Gal. 1. ad Glauc. in quotidiana B proponit, cum præsertim in hoc ab Auerr. notetur. 7. collig. Quantum itaque ad primum spectat, ex eo videtur augeri dubitandi occasio, quòd Gal. ipse 4. de rat. vic. com. 8. in febre ardente dicit omnia esse fugienda, quæ calefaciendo, & siccando febrem intendere possunt, vnde merito mellita quæque in febrib. omnibus calidioribus suspecta admodum sunt. Hinc Gal. ipse 10. meth. & cap. 9. de Marasmo dicit extenuatis, & marasmatis non conuenire mel, quia in corporibus aridis, & febriculosis facile inflammatur. Attamen, his non obstantibus, puto & Hippocratem, & Galenum in curatione ardentium febrium mulsa non temere vsos fuisse, dum eam ex arte paratam simplici aqua multa diluebant, imò & summa cum ratione illos huiuscemodi potionem aquæ frigidæ simplici prætulisse existimo, quia licet aqua refrigeret insigniter, ac humectet, hoc nihi- C lominus habet incommodi, quod frigida omnino cum sit tarde, ac difficulter penetrat, & diutius hærens in præcordijs a nimio calore in acutis febribus facile vitiatur, ac lædit; sed si aqua mellis copula per coctionem corrigatur, ita vt diluta mulsa remaneat, & ambo inuicem sint probe mixta, dico quod talis potio conuenientissima existit; Nam mel aquam facile, & cito in vniuersum corpus perducit, aqua verò melli contribuit, vt non facile in bilem transeat. Vbi verò Galenus mel damnat, cui dubium ei sermonem tantummodo esse de solo melle, non autem de melle aquæ castigato, cuiusmodi est mulsa, præsertim quæ fit ex quarta vel quinta parte mellis ad aquam? Romæ hoc tempore, & magis proxime accessuro æstiuo in ampla, & valde magnifica platea ad Agonem, quæ vulgò *Nauona* dicitur, a nescio quibusdam consimilis potio paratur, ibique vena- D lis quotidie habetur, quam niue refrigeratam si quis semel abunde hauserit, totum corpus adeo refrigerari experimento constat, vt diu sine vlla prorsus siti, etiam natura sitibundus, etiam laboribus deditus, persistat. Nos autem hodie, mulsa ipsa relicta, aquam potius hordei vnà cum Iulepo violaceo, aut rosaceo, quod nimirum fit ex aqua violacea, aut rosacea, & saccharo simul coctis ad syrupi consistentiam, vsurpamus Vtuntur alij stillatitijs aquis ex lactuca, vel borragine, vel oxalide, vel vtroque intybo, imitatione fortasse magni Auenzoarij, qui,

A ſi ad ſtomachum vomitiones, ſi ad aluum, fortem purgationem, velut eam quæ in venis, per vrinas debere vacuari admonet, docens nos diuerſos purgādi modos, variaſque partes, quibus repurgari ille humor poſſit, prout in vna magis, quam in alia abundat parte, & prout ad hanc, non ad illam tēdere videtur. A liene autem vbi fomes, & minera huius febris, per patentem ductum (de quo tamē ambigitur, cum Auicenna velit eſſe venam ſtephanicam, ſeu coronariam dictā, & Gal. in lib. de vſu partium vas dicat eſſe breue, ſeu venoſum a ſummo prope lienem ramo ad ventriculi fundum protenſum) humorem melancholicum, cuius metropolis lien eſt, tranſmitti ad ipſum vētriculum, vbi maxime progreſſo morbo iam multū extenuatus fuerit, & natura ſuperior, nemo puto inficias ibit. Ex hoc velim obiter intelligas alterius quæſiti ſolutionem, quoniam & quæ ab B alijs affertur mihi non vndique placet, vtpote nimis communis, & quæ non tam quartanæ, quam quotidianæ etiam febri conuenire poteſt; ex qua nimirum cauſa in quartana appetitus ab initio diminutus ſit, & poſt initium maximus, vt experimento conſtat, & docuit Hipp. 7. epid. exemplo Oneſia nacti, & Polychari; reſpondetur enim a Mercuriali, & aliis, quia initio ventriculus oppletus eſt pituita, quæ appetitum hebetat, & qua conſumpta, progreſſu febris, appetitus excitatur; Verum huiuſce rei vera cauſa, ni fallor, eſt, quia progrediente quartana, humor melancholicus, qui iam incipit a natura expelli, a liene in vētriculū reijcitur, qui cum auſterus ſit, & frigidus adſtringendo, & corrugādo ventriculi os, appetētiam excitat, quæ torpet ante commeatum humoris, propter cauſas non ita ſupra allatas; ex ſola enim pituitoſorum ſuccorum conſumptione anorexia quidē ceſſaret, ſed nōn tā magna excitaretur appetentia. Qua propter puto ego C Gal. imperare ea, quæ vomitum prouocant in quartana, vt per os quoq; melancholici humoris febrem producentis portio extra feratur, ideoque ad validum, etiam vomitorium ex veratro albo deuenit, quod forte nimis alicui videri poſſet, ſi de expurgandis ſolum humoribus pituitoſis in ventre contentis intelligi vellet. Addamus, quod ſi Gal. ad expurgandas tantum vētriculi cruditates vomitorium in quartana imperaſſet, multo ante morbi ſtatum id feciſſet, nec coctionis notas expectaſſet. Præterea id factum ab eo eſſet, ante quam diuretica præſcriberet, nōn poſt, quia cum diuretica calida ſint, tenuiumque partiū, ideo non prius ſunt adhibenda, quam prima regio dicta excrementis vndique expiata ſit, ne ſecum illa rapiant, obſtructionemque augeant. Confirmat noſtram D ſententiam quod ſubiungit Gal. eos, qui ad vomitum nō ſunt idonei, quales qui preſſo, anguſtoque ſunt pectore quique vomere non conſueuerunt, vehementius per inferiora purgandos eſſe, ſupplendumq; per infernum ventrem, quod per vomitiones negatum eſt. Nam & hæc clare indicant ipſum ad humorem melancholicum reſpicere, non ad crudos primarum viarum ſuccos, quem pariter humorem deorſum ſemper ducendum eſſe vult, iuxta id quod ſupra ex eo, & Hipp. oſtenſum fuit, niſi tamen adeo feratur, quia tūc quo natura vergit, eo deducere oportet, quod miror non animaduertiſſe viros Clariſſimos. Ad id vero, quod obijci poſſet, quartanarios multos liberari vomitibus pituitoſis non melancho-

125
ſkich
wſzy
ili.

Mo

więtá MARYA M

NA NIES

℣. IEZU, MARY
Niech w ſercu &c.
℟. Amen.
℣. Boże poſpieſz ſię &c.
℟: Pánie pokwáp ſię &c.
℣. Chwáłá Oycu,
℟. Iak byłá ná

H

Co

ćy m łoſ

s mieczem

bráiná